

JOHN STEPHENS

SMARAGDINIS
ATLASAS

I Ž A N G A

Mama, palinkusi prie dukrelės, žadino ją.

– Keite, – kalbėjo ji tyliai, bet paskubom, – klausykis kuo atidžiau. Man reikia tavo pagalbos. Turi saugoti broliuką ir sesutę. Ar supratai? Noriu, kad saugotum Maiklą ir Ema.

– O kaip...

– Dabar ne metas aiškinti. Pažadėk, kad saugosi juos.

– Bet...

– Ak, Keite, meldžiu, pažadėk man!

– Na jau... pažadu.

Buvo Kūčios. Ištisą dieną snigo. Keitei, kaip vyriausiam vaikui, buvo leista eiti gulti vėliau negu broliukui ir sesutei. Tad nutilus Kalėdų giesmėms ji dar ilgai sėdėjo su tėvais prie židinio, siurbčiojo karštą šokoladą, kol tėtis su mama keitėsi dovanėlėmis – vaikai savąsias gausią iš ryto, – ir didžiavosi esanti jau tokia suaugusi, nors vos ketverių metų. Mama padovanojo tėčiui mažą storą knygelę, labai seną ir aptrintą, o jis baisiai nudžiugo ir savo ruožtu įteikė mamai dovaną – auksinę grandinėlę su medalionu. Medaliono viduje buvo mažytė vaikų nuotrauka: Keitė, dviejų metų Maiklas ir Ema, dar kūdikis. Pagaliau atėjo laikas gulti. Ir štai Keitė jau lovytėje, kur taip šilta, gera po antklodėmis, ir mąsto: kaip aš čia dabar užmigsiu, nors ir tamsu? Ir vos po akimirkos – taip bent pasirodė – ją jau žadina.

Jos miegamojo durys buvo praviros, tad šviesoje, sklindančioje iš prieškambario, mergaitė matė, kaip mama atsisega ir nusiima grandinėlę

su medalionu. Tada pasilenkia, pakiša grandinėlą jai po kaklu ir užsega. Mergaitė juto švelnius mamos plaukus, jos rankos kvėpėjo vakar keptais imbieriniais tešlainiais. Paskui pajuto drėgmę ant skruosto ir suprato, kad mama verkia.

– Nepamiršk, jog tėtis ir aš labai tave mylim. Ir žinok, kad vėl būsim visi kartu. Pažadau.

Širdis daužėsi Keitės krūtinėj, mergaitė buvo beišsiziujanti klausti, kas nutiko, bet tuo metu tarpdury pasirodė kažkoks žmogus. Jo veido Keitė neižvelgė, nes šviesa sklido iš už nugaros, tik matė, kad jis aukštas ir lieknas, vilki ilgą apsiaustą, o galvą jam dengia lyg ir kepurė, tik labai suglamžyta.

– Metas, – tarė jis.

Jo balsas ir tas vaizdas – aukšto vyriškio siluetas tarpdury – ilgus metus persekiojo Keitę: juk tai buvo paskutinis kartas, kai ji regėjo mamą, paskutinį kartą jos šeima buvo drauge. Paskui tas vyras kažką tarstelėjo, bet Keitė nenugirdo, tarytum sunki užuolaida būtų apgaubusi jos sąmonę: nebeliko nei žmogaus tarpdury, nei šviesos, nei mamos – ničnieko.

Moteris pakėlė miegantį vaiką, aptūlotą antklode, nulipo laiptais paskui vyriškį, perėjo svetainę, kurioje dar ruseno židinyš, ir išėjo laukan, į šaltį ir tamsą.

Jei nebūtų miegojusi, mergaitė būtų išvydusi tėtį, stovintį sniege šalia seno juodo automobilio: jis laikė ant rankų Keitės broliuką ir mažąją sesutę, suvystytą ir miegančią. Aukštasis vyriškis atidarė užpakalines dureles, ir vaikų tėvas padėjo savo naštą ant sėdynės, paskui pasisuko, paėmė Keitę iš moters rankų ir paguldė šalia broliuko ir sesutės. Aukštasis vyriškis dusliai trinktelėjo uždaromomis durelėmis.

– Ar jūs įsitikinęs? – paklausė moteris. – Negi tikrai nėra kitos išeities?

Vyriškis tuo tarpu įžengė į gatvės žibinto apšviestą plotą ir kurį laiką buvo aiškiai matomas. Atsitiktiniam praeiviui jis, ko gero, galėjo pasirodyti įtartinas. Jo apsiaustas buvo sulopytas, nuspurusiais rankogaliais, padėvėtam tvido švarkui stigo vienos sagos, balti marškiniai išmarginti rašalo ir tabako dėmėmis, o kaklaraištis – ir tai atrodė bene keisčiausiai –

surištas ne vienu mazgu, o dviem, tarsi žmogus būtų pamiršęs, ar susirišęs kaklaraištį, ir, užuot žvilgtelėjęs žemyn, užmezgė jį dar sykį – dėl visa ko. Iš po skrybėlės veržėsi lauk žili plaukai, o antakiai šovė lyg kokie balti ragai, susiraitę virš akinių kreivai sudurstytai vėžlenos rėmais. Galėjai susidaryti įspūdį, jog tas vyriškis apsilviko galvotrūkčiais ir, manydamas, kad vis dar atrodo itin prašmatniai, nubildėjo laiptais žemyn.

Bet būtų užtekę pažvelgti jam į akis – ir viskas būtų virtę kitaip.

Tos akys neatspindėjo šviesos, tik pačios skaisčiai žėrėjo snieguotoj naktį: jose degė tiek energijos, gerumo ir supratingumo, kad jas matydamas visiškai pamirštum ir tabako bei rašalo dėmes ant marškinių, ir sulopytus akinius, ir dusyk sumegztą kaklaraištį. Žiūri į jas – ir suvoki, kad regi tikrą išmintį.

– Bičiuliai, mes visada žinojom, kad ši diena ateis.

– Bet kas gi pasikeitė? – klausė tėvas. – Juk nuo Kembridžo Krioklio nieko neįvyko! O tai buvo prieš penkerius metus! Turėjo kas nors atsitikti!

Senukas atsiduso.

– Šį vakarą aplankiau Devoną Maklėjų.

– Bet juk jis ne... jis negali būti...

– Deja, taip. Ir kol negalim sužinoti, ką jis prieš mirtį jiems pasakė, turim būti pasirengę blogiausiam atvejui. Manyti, kad pasakė apie vaikus.

Ilgokai niekas nepratarė nė žodžio. Paskui moteriškė pratrūko šaukti:

– Aš pažadėjau Keitei, kad vėl būsim visi kartu. Pamelavau jai.

– Mieloji...

– Jis tol nesiliaus, kol juos suras! Jie niekuomet nebus saugūs!

– Taip, jūs teisi, – ramiai atsiliepė senukas. – Jis niekada nesiliaus.

Nė vienam nekilo klausimo, kas tas *jis*, apie ką čia kalbama.

– Bet yra išeitis. Vienintelė, kurią žinojom visuomet. Vaikams turi būti leista užaugti. Įvykdyti, kas jiems lemta... – tarė senukas ir nutilo.

Vyras ir moteris atsigręžė. Kvartalo gale stovėjo ir juos stebėjo trys tamsios žmogystos ilgaus juodais apsiaustais. Gatvėje tapo tylu tylu; rodos, net ir snaigės stabtelėjo aukštybėse.

– Jie jau čia, – prabilo senukas. – Jie seks vaikus. Judu turite dingti. Aš jus surasiu.

Dar nespėjus vyrui ir žmonai atsiliepti, senukas atvėrė dureles ir įsmuko vidun, prie vairo. Trys žmogystos ėmė artintis. Sutuoktiniai pasitraukė prie namo, ir tuo metu suburzgė variklis. Pirmą akimirką ratai tuščiai sukosi sniege, paskui užsikabino už žemės ir automobilis slyščiodamas nuvažiavo. Žmogystos leidosi bėgti, pralėkė pro vyrą ir moterį net galvos nepasukusios – joms dabar rūpėjo tik mašina, kuri kreivodama riedėjo apsnigta gatve.

Žilaplaukis senukas tvirtai laikė vairą abiem rankomis. Laimei, tokį vėlyvą Kūčių vakarą, ir dar sningant, kelias buvo laisvas – spausk kiek gali. Bet kad ir kaip greitai važiavo mašina, juodosios žmogystos vis artėjo. Jos bėgo tylomis, bauginamai lengvai, kiekvienu šuoliu įveikdamos po dešimtį metrų, tik plaikstėsi ore juodi jų apsiaustų skvernai. Sukdamas už kampo automobilis atsitrenkė į stovintį furgoną, o dvi žmogystos pašoko į orą ir bloškėsi į namus palei gatvę. Žvilgtelėjęs veidrodėlin vairuotojas pamatė, kaip jo persekiotojai slysta namų fasadais lyg kokie atitrūkę lietvamzdžiai.

Senuko akyse nebuvo nuostabos, bet greičio paminą jis nuspaudė iki galo.

Automobilis perlėkė per aikštę, pro minią, išeinančią iš bažnyčios po vidurnakčio mišių. Įvažiavo į senamiestį, ir mašina nudardėjo netašytų akmenų grindiniu. Vaikai ant užpakalinės sėdynės miegojo kaip miegoję. Viena iš žmogystų atšoko nuo akmeninės namo sienos ir užkrito ant automobilio; nuaidėjo baisus trenksmas. Po akimirkos blyški ranka pramušė mašinos stogą ir ėmė lupti metalinį kiautą. Kitas užpuolikas čiupo mašinos pasturgalį ir įspaudė į grindinį išversdamas šimtamečius akmenis.

– Mažumėlę toliau, – murmėjo senukas, – dar bent mažumėlę.

Jie įvažiavo į apsnigtą parką; čia nebuvo nė gyvos dvasios. Mašina čiuožė įšalusia žeme. Priešais, visai čia pat, juodavo upė. Ir tada įvyko viskas vienu kartu: senukas padidino greitį, paskutinis užpuolikas prisi-

plojo prie mašinos durelių, pro praplėstą stogą vidun įsiveržė naktis; nepasikeitė, ko gero, tik vaikai – jie viską pramiegojo nugrimzdę į nebūtį. Paskui automobilis šoktelėjo į orą ir nuskriejo virš upės.

Vandens jis nė nepalietė. Paskutinę akimirką mašina tiesiog išnyko, atitrūkusi nuo trijų juodų žmogystų, o šios galvotrūkčiais tėsėsi į upę.

Dar po sekundės už trejeto šimtų kilometrų į šiaurę automobilis, nė kiek nenukentėjęs, sustojo priešais didelį pilko mūro namą. Jo, be abejo, buvo laukta, nes nedidukė moterėlė tamsiais drabužiais nuskubėjo laiptais žemyn pasitikti atvykėlių.

Moteriškė kartu su senuku susiglobė vaikus ir sunešė vidun. Užlipo į viršutinį aukštą ir nužingsniavo ilgu koridorium, išpuoštu girliandomis ir blizgučiais. Praėjo pro virtinę kambarių, kuriuose miegojo vaikai, ir pasuko prie paskutinių durų. Kambarėje stovėjo tik dvi lovos ir vaikiška lovelė, daugiau nieko.

Vienuolė – moterėlė, vardu Agata, – įnešė du mažylis vidun, paguldė berniuką į lovą, o mažąją jo sesutę į vaikišką lovelę. Tuodu nė nekrustelėjo. O senukas paguldė Keitę į antrąją lovą ir užklojo dygsniuota antklode iki pat pasmakrės.

– Vargšeliai, – tarė sesuo Agata.

– Taigi. O juk kaip daug nuo jų priklauso.

– Manai, jiems čia bus saugu?

– Tiek, kiek įmanoma. Jis, be abejo, medžios juos. Bet vieninteliai gyvi žmonės, žinantys, kad vaikai yra čia, tai tu ir aš.

– Kaip man juos vadinti? Jiems reikės naujos pavardės.

– Tai gal... – senukas susimąstė, – P.

– Tiesiog P?

– Tiesiog P.

– O vyriausiąją mergaitę? Juk ji prisimins tikrąją savo pavardę.

– Kažin.

– Stačiai sunku patikėti, kad visa tai iš tiesų įvyko, sunku patikėti... – Moteriškė pažvelgė į bendrininką. – Ar dar bent kiek pabūsi? Užkursiu apačioj židinį, turiu dar ir vienuoliško alaus. Šiaip ar taip, vis dėlto Kalėdos.

– Labai gundantis pasiūlymas. Deja, privalau įspėti vaikučių tėvus.

– Ak, iš tiesų, juk jau viskas prasidėjo... – atsiduso moteriškė ir pasuko į koridorių.

Senukas palydėjo ją iki durų, stabtelėjo ir dar sykį pažvelgė į miegančius vaikus. Paskui pakėlė ranką tartum laimindamas, sumurmėjo: *Iki pasimatymo!* – ir išėjo.

Trys vaikeliai tebemiegojo dar nenutuokdami apie naują pasaulį, kurį išvys pabudę.